

УДК 342.5(477)

Т. А. ПУЗАНОВА,

*кандидат юридичних наук, науковий співробітник секретаріату Вченої ради
Харківського національного університету внутрішніх справ*

О. А. ЦВІТАЙЛО,

*старший інспектор відділу професійного навчання управління кадрового
забезпечення*

ГУНП у Вінницькій області

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Досліджено аспекти сучасного реформування органів правопорядку. Розглянуто критерії оцінки ефективності професійної підготовки працівника поліції. Форми оцінювання професійності поліцейського, характеристики, за допомогою яких визначається рівень розумової, психологічної, фізичної готовності працівника поліції до належного виконання покладених на нього завдань та функцій.

Ключові слова: *реформування, правоохоронні органи, національна поліція, атестація, самооцінювання, критерії оцінювання.*

За період від моменту проголошення незалежності України в суспільстві відбулись потужні державні та економічні зміни. Сьогодні, поступово виконуючи резолюції Європейського Союзу, наша держава набирає все більших обертів на шляху до вступу у європейський простір. Однією з центральних вимог прийняття нашої держави у ЄС є обов'язкове та кардинальне реформування правоохоронних органів. Тому гострої необхідності набуває потреба не тільки змінити, але й повністю оновити систему правоохоронних органів шляхом трансформації до європейських стандартів. Зрозуміло, що головною ланкою в комплексі заходів з реформування правоохоронних органів в Україні є реформа системи органів внутрішніх справ, які найбільше за всі інші правоохоронні органи «наближені» до населення.

Теоретичним підґрунтям для вивчення питання реформування правоохоронних органів стали наукові роботи таких науковців, як: В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, В. В. Галуцько, І. П. Голосніченко, С. М. Гусаров, Є. В. Додін, О. Ю. Дрозд, А. П. Кармолицький, М. Ф. Криштанович, А. Т. Комзюк, М. І. Корнієнко, Д. В. Олійник, А. В. Панчишин, В. П. Пилипишин, А. М. Подоляка, Т. О. Проценко, В. Г. Фатхутдінов та ін.

Незважаючи на численні дослідження, питання пов'язані із професійною підготовкою кадрів в умовах реформування МВС України висвітлено недостатньо. Підвищення ефективності діяльності працівників Національної поліції України, недостатність наукових розробок із цієї проблематики, обумовлюють актуальність дослідження критеріїв оцінювання професійної підготовки працівників Національної поліції України.

Слід відзначити, що реформування системи МВС України обумовило значні зміни у системі підготовки кадрів для правоохоронних органів у навчальних закладах, впровадження міжнародного досвіду підготовки кадрів у діяльність навчальних закладів, психологічного супроводження працівників правоохоронних органів, які спрямовані на наближення навчання до сучасних потреб практики, забезпечення успішної адаптації випускників до реалій сьогодення.

Вбачається, що забезпечення та підтримання високого рівня кваліфікації та професійної компетентності працівником поліції є однією з умов ефективного провадження його діяльності. Для виявлення відповідного рівня необхідне проведення оцінки професійної діяльності працівника поліції відповідно до спеціально розроблених критеріїв.

В Концепції «100 днів якості Національної поліції України» критеріями оцінювання роботи Національної поліції були визначені: динаміка довіри населення до територіальних управлінь Національної поліції; оцінка громадянами почуття власної безпеки в районі проживання; оцінка рівня корупції у підрозділах поліції; рівень задоволеності потерпілих і свідків злочинів роботою поліції при їх виклику і первинному контакті на місці події; оцінка оперативності реагування поліції на повідомлення про злочини, ефективності роботи з протидії злочинності [2].

На думку О. М. Ігнатова, критерії ефективності визначаються як спроможність правового засобу сприяти досягненню цілей і завдавати об'єктивний вплив на суспільні відносини [3, с. 97].

Оцінюючи ефективність професійної діяльності працівника поліції, необхідно враховувати критерії професіоналізму поліцейського. Справедливо зауважує В. В. Посметний, професіоналізм в системі Міністерства внутрішніх справ - це насамперед здатність працівника, колективу працівників визначати з урахуванням умов і реальних можливостей найбільш ефективні шляхи та способи реалізації поставлених перед ними правоохоронних завдань у межах нормативно визначених повноважень [5, с. 183].

Сьогодні можна стверджувати, що професійність поліцейського – це багатоелементна категорія, яка включає декілька складових, а саме: 1) розумова підготовка – належний рівень знань в галузі права, інших сферах суспільного життя, необхідних для виконання завдань поліцейського; 2) психологічна готовність – вміння своєчасно та швидко реагувати на певну ситуацію, тримати під контролем емоційний стан; 3) фізична готовність та здатність виконувати завдання, поставлені перед ним тощо.

Враховуючи думку В. А. Грабовського, оцінка діяльності службовців – це процес визначення ефективності діяльності службовців у реалізації поставлених перед ними завдань з метою послідовного накопичення інформації, необхідної для ухвалення подальших управлінських рішень [4, с. 2].

Вважаємо, що при оцінюванні ефективності діяльності працівника поліції, необхідно виходити як з індивідуальних критеріїв оцінки кожного окремого поліцейського, так і загальних критеріїв оцінювання роботи всієї системи органів Національної поліції України. Варто розглядати як комплексні критерії ефективності діяльності поліцейських, так і ті, які дозволяють оцінити ефективність конкретного напрямку їх діяльності.

Згідно з ч. 1 ст. 57 Закону України «Про Національну поліцію» основним способом проведення індивідуальної оцінки діяльності поліцейських є атестація. Атеставання поліцейських проводиться: 1) при призначенні на вищу посаду, якщо заміщення цієї посади здійснюється без проведення конкурсу; 2) для вирішення питання про переміщення на нижчу посаду через службову невідповідність; 3) для вирішення питання про звільнення зі служби в поліції через службову невідповідність. Визначено, що під час атестації оцінюванню підлягають професійні, ділові, особисті якості, освітній та кваліфікаційний рівень, фізична підготовка, визначення відповідності посадам та перспектив їхньої службової кар'єри [1].

Необхідно відмітити, що важливим здобутком нового законодавства, яким регламентовано порядок проведення атестації та інших видів оцінювання професійної діяльності поліцейського, є запровадження серії психологічних тестів, спрямованих на виявлення особистих морально-етичних якостей. Однак, вважаємо, що необхідно чітко навести вимоги до кандидатів на службу в Національній поліції (тобто характеристику відповідних якостей) в Закон України «Про Національну поліцію».

Також в науковій літературі висловлюються пропозиції щодо запровадження такої форми оцінювання як самооцінка, яка повинна забезпечувати: 1) власну самооцінку працівника поліції; 2) оцінку підрозділу, колег та керівництва. С. В. Циц запропонував використовувати чотири основні критерії, які за необхідності уточнюються за рахунок

введення низки підпунктів. До них належать: професійна кваліфікація; навички співробітництва й взаємодії; результати роботи й почуття відповідальності; потенціал розвитку [6, с. 19].

Вважаємо, що оцінювання діяльності Національної поліції має здійснюватися як за кожним конкретним напрямком її діяльності, основними з яких є: забезпечення публічної безпеки та порядку, забезпечення захисту прав, свобод та інтересів людини та громадянина, боротьба зі злочинністю, запобігання корупції, тощо; так і комплексно. Критеріями оцінювання при цьому можуть виступати: визначення рівня злочинності та рівня корумпованості, зміна такого рівня в динаміці; вивчення громадської думки на підставі інформації, що надходить від засобів масової інформації, за результатами соціологічних досліджень, тощо.

З урахуванням досвіду європейських держав, на нашу думку, в Україні також необхідно при здійсненні оцінювання поліцейських (при проведенні атестації) враховувати соціальну поведінку, професійну культуру, а під час оцінювання діяльності органів поліції – враховувати результати соціологічного опитування.

Важливою складовою частиною професійної компетенції поліцейського є його професійна культура, оскільки її рівень свідчить не тільки про володіння поліцейським теоретичними навичками та вміннями, але й про те, наскільки високим є його рівень особистої культури та моральності, соціальної адаптації. В умовах формування поліції європейського зразка ці якості поліцейського в структурі його професійної компетентності набувають особливо важливого значення.

Оцінюючи професійну культуру державного службовця, І. В. Шпекторенко пропонує проводити оцінювання з використанням карти компетенцій або кваліфікаційних карт, до яких мають бути внесені відповідні вимоги до професійної культури у вигляді переліку компетенцій [7, с. 8].

З урахуванням викладеного, можемо зробити висновки, що критерієм оцінки ефективності професійної діяльності працівника поліції слід вважати якісні та кількісні характеристики, за допомогою яких визначається рівень розумової, психологічної, фізичної готовності працівника поліції до належного виконання покладених на нього функцій та завдань. А своєчасне проведення повної та достовірної оцінки рівня професійності працівника поліції сприяє виявленню наявних недоліків у процедурі проведення добору на посаду поліцейського, прогалин у професійній підготовці поліцейських, а також своєчасному виправленню існуючих недоліків – направленню поліцейського на перепідготовку або підвищення кваліфікації.

Пропонуємо, з метою удосконалення критеріїв оцінювання професійності діяльності працівника Національної поліції наступне: 1) розширити форми оцінювання професійності поліцейського, зокрема: обов'язкова атестація, самооцінка, оцінка прямим керівником та колегами; 2) професійна культура та соціальна поведінка, які можуть оцінюватися за допомогою вивчення особової справи, аналізу надходження скарг та зауважень на працівника поліції від громадян та внести в критерії оцінювання професійності діяльності поліцейського.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // *Відомості Верховної Ради України*. – 2015. – № 40 – 41. – ст. 379.

2. Концепція 100 днів якості Національної поліції України від 2015 р. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/1714126>.
3. Ігнатів О. М. Щодо критеріїв оцінки ефективності діяльності органів внутрішніх справ / О. М. Ігнатів // Право України. – 2008. – № 2. – С. 97 – 101.
4. Грабовський В. А. Оцінка діяльності службовців як шлях до підвищення ефективності служби в органах місцевого самоврядування / В. А. Грабовський, У. С. Мустафаєва. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Grabovskiy.pdf>.
5. Посметний В. В. Поняття професіоналізму працівників ОВС як визначальної категорії їх професійної підготовки / В. В. Посметний // Форум права. – 2007. – № 2. – С. 179 – 184.
6. Циц С. В. Професійна діяльність державних службовців як складова організаційно-правового механізму управління органів виконавчої влади: автореф. канд. наук з держ. управління : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / С. В. Циц. – Львів, 2010. – 23 с.
7. Шпекторенко І. В. Компетентнісний підхід у щорічному оцінюванні професійної культури державного службовця / І. В. Шпекторенко, Н. С. Сидоренко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2009-01/ShpektorenkoStat.pdf>.

Надійшла до редколегії 25.03.2017

ПУЗАНОВА Т. А., ЦВИТАЙЛО А. А. КРИТЕРИИ ОЦЕНИВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СОТРУДНИКОВ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПОЛИЦИИ УКРАИНЫ

Исследованы аспекты современного реформирования органов правопорядка. Рассмотрены критерии оценки эффективности профессиональной подготовки работника полиции. Формы оценивания профессионализма полицейского, характеристики, с помощью которых определяется уровень умственной, психологической, физической готовности работника полиции к надлежащему выполнению возложенных на него задач и функций.

Ключевые слова: реформирование, правоохранительные органы, национальная полиция, аттестация, самооценка, критерии оценивания.

PUZANOVA T. A., TSVITAYLO O. A. THE EVALUATION CRITERIA OF THE VOCATIONAL TRAINING THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

The aspects of modern reform of law enforcement units are investigated.

The criteria of evaluation of the effectiveness of training police officers are described. The method of estimation of professionalism of the police, the characteristics by which determine the level of mental, psychological, physical readiness of a police officer to the proper performance of his tasks and functions is considered.

Keywords: reform, police, national police, certification, self-assessment, evaluation criteria.